

Väliaikainen versio

UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (kymmenes jaosto)

30 päivänä toukokuuta 2018 (*)

Ennakkoratkaisupyyntö – Siirtotyöläisten sosiaaliturva – Sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittaminen – Asetus (EY) N:o 883/2004 – Asiallinen soveltamisala – 3 artikla – 9 artiklan mukaisesti annettu jäsenvaltion ilmoitus – Siirtymäeläke – Luokittelu – Lakisääteiset varhaiseläkejärjestelmät – Vakuutuskausien yhteenlaskemista koskevan säännön sivuuttaminen 66 artiklan nojalla

Asiassa C-517/16,

jossa on kyse SEUT 267 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyyntöstä, jonka Sąd Apelacyjny w Gdańsku III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych (Gdańskin ylioikeus, työ- ja sosiaalivakuutusasioiden III jaosto, Puola) on esittänyt 20.9.2016 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut unionin tuomioistuimeen 4.10.2016, saadakseen ennakkoratkaisun asiassa

Stefan Czerwiński

vastaa

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Gdańsku,

UNIONIN TUOMIOISTUIN (kymmenes jaosto),

toimien kokoonpanossa: tuomarit A. Borg Barthet, joka hoitaa jaoston puheenjohtajan tehtäviä, sekä M. Berger ja F. Biltgen (esittelevä tuomari),

julkisasiamies: E. Tanchev,

kirjaaja: A. Calot Escobar,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

- Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Gdańsku, edustajanaan A. Bończyk, radca prawny,
- Puolan hallitus, asiamiehenään B. Majczyna,
- Tanskan hallitus, asiamiehinään J. Nymann-Lindegren, N. Lyshøj ja C. Thorning,
- Euroopan parlamentti, asiamiehinään A.-M. Dumbravan ja A. Pospíšilová Padowska,
- Euroopan unionin neuvosto, asiamiehinään A. Norberg ja K. Pleśniak,
- Euroopan komissio, asiamiehinään D. Martin ja A. Szmytkowska,

päätettyään julkisasiamiestä kuultuaan ratkaista asian ilman ratkaisuehdotusta,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamisesta 29.4.2004 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 883/2004 (EUVL 2004, L 166, s. 1 ja oikaisu EUVL 2004, L 200, s. 1), sellaisena kuin se on muutettuna 22.5.2012 annetulla Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksella (EU) N:o 465/2012 (EUVL 2012, L 149, s. 4; jäljempänä asetus N:o 883/2004), 1, 3 ja 9 artiklan tulkintaa sekä sen 66 artiklan pätevyyttä.

2 Pyyntö on esitetty oikeudenkäynnissä, jossa Stefan Czerwiński on hakenut muutosta Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Gdańsku (sosiaaliturvalaitos, Gdańskin yksikkö, Puola, jäljempänä ZUS) päätökseen olla ottamatta siirtymäeläkettä myönnettäessä huomioon maksukausia, joiden ajan asianomainen henkilö on työskennellyt muissa Euroopan unionin tai Euroopan talousalueen (ETA) jäsenvaltioissa.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Euroopan talousalueesta tehty sopimus

3 Euroopan talousalueesta 2.5.1992 tehdyn sopimuksen (EYVL 1994, L 1, s. 3) 29 artiklassa määrätään seuraavaa:

”Toteuttaakseen työntekijöiden ja itsenäisten ammatinharjoittajien vapaan liikkuvuuden sopimuspuolet turvaavat sosiaaliturvan alalla liitteessä VI määrätyllä tavalla työntekijöille ja itsenäisille ammatinharjoittajille sekä heidän [edunsaajilleen] erityisesti sen, että:

a) kaudet, jotka eri maiden lainsäädännön mukaan otetaan huomioon oikeuden saamiseksi etuuteen ja sen säilyttämiseksi sekä etuuden määrän laskemiseksi, lasketaan yhteen;

b) etuudet maksetaan sopimuspuolten alueella asuville.”

4 Euroopan talousalueesta tehdyn sopimuksen liitteessä VI (Sosiaaliturva), sellaisena kuin se on muutettuna 1.7.2011 tehdyllä ETA:n sekakomitean päätöksellä N:o 76/2011 (EUVL 2011, L 262, s. 33), olevassa I kohdassa, jonka otsikko on ”Yleinen sosiaaliturvan yhteensovittaminen” mainitaan asetus N:o 883/2004 myöhemmine muutoksineen.

Unionin oikeus

5 Asetuksen N:o 883/2004 johdanto-osan 33 perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:

”Lakisääteiset varhaiseläkejärjestelmät on tarpeen sisällyttää tämän asetuksen soveltamisalaan sen varmistamiseksi, että kohtelu on yhdenvertaista, varhaiseläke-etuuksia voidaan viedä maasta ja asianomaiset henkilöt saavat perhe- ja terveydenhoitoetuuksia tämän asetuksen säännösten mukaisesti. Kausien yhteenlaskemista koskeva sääntö olisi kuitenkin [sivuutettava arvioitaessa oikeuden saamista näihin etuuksiin], koska vain harvassa jäsenvaltiossa on lakisääteinen varhaiseläkejärjestelmä.”

6 Asetuksen 1 artiklassa, jonka otsikko on ”Määritelmät”, säädetään seuraavaa:

”Tässä asetuksessa tarkoitetaan:

– –

x) 'varhaiseläke-etuudella': rahaetuuksia – työttömyysetuuksia ja varhennettuja vanhuusetuuksia lukuun ottamatta – joita myönnetään tietystä iästä lähtien työskentelyään vähentäneelle tai sen lopettaneelle tai keskeyttäneelle työntekijälle siihen ikään asti, jolloin hän voi saada vanhuuseläkettä tai varhennettua vanhuuseläkettä, ja joiden saaminen ei edellytä toimivaltaisen valtion työvoimaviranomaisten käytettävänä olemista; 'varhennetulla vanhuusetuudella' tarkoitetaan etuutta, joka maksetaan ennen eläkeoikeuden saamiseksi tavanomaisesti edellytettävän iän saavuttamista ja jota tämän iän saavuttamisen jälkeen joko maksetaan edelleen tai joka korvataan toisella vanhuusetuudella.

– –”

7 Asetuksen 3 artiklan, jonka otsikko on ”Asiallinen soveltamisala”, 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Tätä asetusta sovelletaan kaikkeen seuraavia sosiaaliturvan aloja koskevaan lainsäädäntöön:

– –

d) vanhuusetuudet

– –

i) varhaiseläke-etuudet

– –”

8 Asetuksen 6 artiklassa säädetään seuraavaa:

”Jollei tässä asetuksessa toisin säädetä, sen jäsenvaltion toimivaltaisen laitoksen, jonka lainsäädännön mukaan

– etuuksia koskevan oikeuden saavuttamiseksi, säilyttämiseksi, keston määrittämiseksi tai takaisinsaamiseksi,

– lainsäädännön soveltamiseksi tai

– pakollisen, valinnaisen jatkuvan tai vapaaehtoisen vakuutuksen piiriin pääsemiseksi tai siitä vapauttamiseksi

edellytetään vakuutuskausien, työskentelykausien, itsenäisen ammatinharjoittamisen kausien tai asumiskausien täyttymistä, on otettava tarpeellisessa määrin huomioon toisten jäsenvaltioiden lainsäädännön mukaan täyttyneet vakuutuskaudet, työskentelykaudet, itsenäisen ammatinharjoittamisen kaudet tai asumiskaudet, ikään kuin nämä kaudet olisivat täyttyneet kyseisen laitoksen soveltaman lainsäädännön mukaan.”

9 Asetuksen 9 artiklassa säädetään seuraavaa:

”1. Jäsenvaltioiden on ilmoitettava Euroopan komissiolle kirjallisesti 1 artiklan I alakohdan mukaisista ilmoituksista, 3 artiklassa tarkoitetuista lainsäädännöstä ja järjestelmistä, 8 artiklan 2 kohdassa tarkoitetuista tehdyistä sopimuksista, 58 artiklassa tarkoitetuista vähimmäisetuuksista ja 65 a artiklan 1 kohdassa tarkoitettuista vakuutusjärjestelmän puuttumisesta sekä aineellisista muutoksista. Ilmoituksissa on annettava päivämäärä, josta lähtien tätä asetusta sovelletaan

jäsenvaltioiden ilmoituksissa mainittuihin järjestelmiin.

2. Nämä ilmoitukset on toimitettava Euroopan komissiolle vuosittain, ja ne julkistetaan tarvittavilta osin.”

10 Asetuksen 66 artiklassa säädetään, että ”silloin, kun sovellettavassa lainsäädännössä varhaiseläke-etuuksien saamiseksi edellytetään vakuutus-, työskentely- tai itsenäisen ammatinharjoittamisen kausien täyttymistä, ei sovelleta 6 artiklaa”.

Puolan oikeus

11 Siirtymäeläkkeistä 19.12.2008 annetun lain (Ustawa z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych; Dz. U. 2015, järjestysnumero 965; jäljempänä siirtymäeläkelaki), sellaisena kuin se on konsolidoituna, 3 §:n 1 momentin mukaan erityisolosuhteissa työskentelyä on sellaisten työtehtävien suorittaminen, joihin liittyy riskitekijöitä ja joista aiheutuu ikääntymisen myötä suurella todennäköisyydellä pysyviä terveyshaittoja, sellaisessa erityisessä työympäristössä, johon vaikuttavat ratkaisevasti sellaiset luonnonvoimat tai teknologiset prosessit, jotka huolimatta ennalta ehkäisevien teknisten, organisatoristen ja lääketieteellisten toimien soveltamisesta asettavat työntekijöille vaatimuksia, jotka ylittävät heidän suorituskäytönsä, joka on ikääntymisen johdosta ennen eläkeiän saavuttamista siinä määrin rajoittunut, että heidän työnsä siihenastisessa tehtävässä vaikeutuu. Luettelo erityisolosuhteissa suoritettaviksi katsotuista työtehtävistä on lain liitteessä I.

12 Siirtymäeläkelain 3 §:n 3 momentissa määritellään erityisluonteinen työ sellaisten työtehtävien suorittamiseksi, jotka edellyttävät erityistä vastuuta ja erityistä psyykkistä ja fyysistä suorituskäytöä ja joiden asianmukainen suorittaminen yleistä turvallisuutta, muiden terveyttä ja henkeä vaarantamatta vaikeutuu ennen eläkeiän saavuttamista ikääntymisestä johtuvan psyykkisen ja fyysisen suorituskäytön heikkenemisen vuoksi. Luettelo erityisluonteisista työtehtävistä on vahvistettu lain liitteessä II.

13 Siirtymäeläkkeistä annetun lain 4 §:ssä säädetään siirtymäeläkeoikeuden saamisen edellytyksistä. Sen mukaan työntekijältä edellytetään, että

”1) hän on syntynyt 31.12.1948 jälkeen

2) hän on työskennellyt erityisolosuhteissa tai erityisluonteisessa työssä vähintään 15 vuoden ajan

3) hän on vähintään 55-vuotias, jos kyse on naispuolisesta henkilöstä, ja vähintään 60-vuotias, jos kyse on miespuolisesta henkilöstä

4) hänelle on kertynyt maksukausia ja maksuihin perustumattomia vakuutuskausia – – vähintään 20 vuodelta, jos kyse on naispuolisesta henkilöstä, ja vähintään 25 vuodelta, jos kyse on miespuolisesta henkilöstä

5) hän on työskennellyt siirtymäeläkelain 3 §:n 1 ja 3 momentissa tai sosiaalivakuutusrahastosta maksettavista vanhuus- ja muista eläkkeistä 17.12.1998 annetun lain (ustawa o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeni? Spo?ecznych; Dz. U. 2016, järjestysnumero 887; jäljempänä vanhuuseläkelaki) 32 ja 33 §:ssä tarkoitetulla tavalla erityisluonteisessa työssä tai erityisolosuhteissa ennen 1.1.1999

6) hän on työskennellyt siirtymäeläkelain 3 §:n 1 ja 3 momentissa tarkoitetulla tavalla erityisluonteisessa työssä tai erityisolosuhteissa 31.12.2008 jälkeen

7) hänen työsopimuksensa on irtisanottu.”

14 Siirtymäeläkelain 8 §:n mukaan työntekijä, joka työskentelee lain liitteessä I olevissa 20, 22 ja 32 kohdassa mainituissa erityisolosuhteissa ja joka täyttää lain 4 §:n 1 ja 4–7 kohdassa säädetty edellytykset, voi vaatia siirtymäeläkettä edellyttäen, että hän on täyttänyt 50 vuotta, kun kyse on naispuolisesta työntekijästä, tai että hän on täyttänyt 55 vuotta, kun kyse on miespuolisesta työntekijästä, ja että erityisolosuhteissa työskentely on jatkunut vähintään 10 vuoden ajan.

15 Siirtymäeläkelain 16 §:n mukaan oikeus siirtymäeläkkeeseen päättyy joko vanhuuseläkeoikeuden alkamista edeltävänä päivänä, jonka sosiaaliturvalaitos tai jokin erillisissä säännöksissä tarkoitettu muu eläketurvasta vastaava laitos vahvistaa, tai päivänä, jolloin etuudensaaja saavuttaa eläkeiän taikka kuolee.

16 Vanhuuseläkelain 6 §:n 1 ja 2 momentissa säädetään seuraavaa:

”1. Maksukausiksi katsotaan:

1) vakuutuskaudet

– –

2. Maksukausiksi katsotaan myös ennen 15.11.1991 täyttyneet kaudet, joita koskevat sosiaaliturvamaksut on maksettu tai joiden maksaminen ei ollut pakollista, eli

1) työskentelykaudet, jotka henkilö on suorittanut täytettyään 15 vuotta:

– –

d) kun kyse on Puolan kansalaisista, jotka oleskelevat ulkomailla: [työskentelykaudet] muiden ulkomaalaisten työnantajien palveluksessa, jos vakuutusmaksut on suoritettu Puolan sosiaaliturvajärjestelmään ulkomailla työskentelyn ajalta – –”

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymykset

17 Czerwi?skille, joka on syntynyt 1.1.1951, on kertynyt maksukausia ja maksuihin perustumattomia kausia Puolassa 23 vuodelta ja 6 kuukaudelta.

18 Näiden lisäksi hän on vuosina 2005–2011 työskennellyt Saksassa laivan toisena konemiehenä ja Norjassa laivan konepääällikkönä. Näiden työskentelyjaksojen aikana hän on maksanut vakuutusmaksuja yhtäältä siis Saksan ja toisaalta Norjan sosiaaliturvalaitoksille.

19 Hän haki ZUSilta siirtymäeläkettä 12.6.2013.

20 ZUS hylkäsi Czerwi?skin hakemuksen 31.7.2013 tekemällään päätöksellä sillä perusteella, ettei tämä ollut työskennellyt 1.1.2009 mennessä 15 vuoden ajan erityisluonteisessa työssä tai erityisolosuhteissa siirtymäeläkelain 3 §:n 1 ja 3 momentissa tarkoitettulla tavalla eikä hänelle ollut kertynyt tässä laissa edellytetyjä maksukausia eikä maksuihin perustumattomia kausia 25 vuodelta.

21 Czerwi?ski haki muutosta tähän päätökseen.

22 S?d Okr?gowy w Gda?sku VII Wydzia? Pracy i Ubezpiecze? Spo?ecznych (Gda?skin alueellinen tuomioistuin, työ- ja sosiaalivakuutusasioiden VII jaosto, Puola) hylkäsi kanteen

28.1.2015 antamallaan tuomiolla. Kyseisen tuomioistuimen mukaan Czerwiński oli työskennellyt 15 vuoden ajan laissa edellytetyllä tavalla erityisolosuhteissa, mutta hän ei voinut vedota 25 maksuvuoteen, koska ulkomaisia maksukausia ei voitu tätä tarkoitusta varten ottaa huomioon.

23 Czerwiński valitti tuomiosta Sąd Apelacyjny w Gdańsku III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznychin (Gdańskin ylioikeus, työ- ja sosiaalivakuutusasioiden III jaosto, Puola), joka ei ole varma siitä, miten siirtymäeläke pitäisi luokitella.

24 Vaikka Puolan viranomaisen asetuksen N:o 883/2004 9 artiklan mukaisesti antamassa ilmoituksessa todetaan, että siirtymäeläkkeet kuuluvat varhaiseläkkeisiin, ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pohtii, pitäisikö nämä eläkkeet kuitenkin katsoa vanhuusetuuksiksi. Se katsoo, että tässä yhteydessä olisi ratkaistava kysymys siitä, onko se etuuden luokittelu johonkin asetuksen N:o 883/2004 3 artiklassa mainituista sosiaaliturvan aloista, jonka toimivaltainen kansallinen viranomainen on tehnyt asianomaisen jäsenvaltion tämän asetuksen 9 artiklan nojalla antamassa ilmoituksessa, lopullinen vai voidaanko se ottaa arvioitavaksi kansallisissa tuomioistuimissa.

25 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tuo esiin sen, että jos siirtymäeläke katsotaan vanhuusetuudeksi, asetuksen N:o 883/2004 6 artiklassa tarkoitettua kausien yhteenlaskemista koskevaa sääntöä voitaisiin soveltaa.

26 Jos siirtymäeläke pitäisi sitä vastoin katsoa varhaiseläke-etuuksien ryhmään kuuluvaksi, nousisi esiin kysymys siitä, voidaanko yhteenlaskemista koskevan säännön sivuuttamista, joka seuraa asetuksen N:o 883/2004 66 artiklasta, pitää SEUT 48 artiklan a alakohdassa vahvistetun, sosiaaliturvan suojaamistavoitteen mukaisena.

27 Sąd Apelacyjny w Gdańsku on tämän vuoksi päättänyt lykätä asian ratkaisua ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

”1) Voiko kansallinen viranomainen tai tuomioistuin ottaa arvioitavakseen etuuden luokittelun, jonka jäsenvaltio on tehnyt [asetuksen N:o 883/2004] 9 artiklan nojalla annetussa ilmoituksessa etuuden kuulumisesta johonkin tämän asetuksen 3 artiklassa mainittuun sosiaaliturvan alaan?

2) Onko [siirtymäeläkelakiin] perustuva siirtymäeläke asetuksen N:o 883/2004 3 artiklan 1 kohdan d alakohdassa tarkoitettu vanhuusetus?

3) Toteuttaako vakuutuskausien yhteenlaskemista koskevan säännön sivuuttaminen (asetuksen N:o 883/2004 66 artikla ja johdanto-osan 33 perustelukappale) varhaiseläkeoikeuden saamisen osalta [SEUT] 48 artiklan a alakohdan mukaista suojelutehtävää sosiaaliturvan alalla?”

Ensimmäinen ennakkoratkaisukysymys

28 Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen ensimmäinen kysymys koskee asiallisesti sitä, onko se sosiaalietuuden luokittelu johonkin asetuksen N:o 883/2004 3 artiklassa mainituista sosiaaliturvan aloista, jonka toimivaltainen kansallinen viranomainen on tehnyt jäsenvaltion tämän asetuksen 9 artiklan 1 kohdan nojalla antamassa ilmoituksessa, lopullinen vai voidaanko se ottaa arvioitavaksi kansallisissa tuomioistuimissa.

29 Unionin tuomioistuin on todennut asetuksen N:o 883/2004 9 artiklan 1 kohdan mukaisesti annettavasta ilmoituksesta, että jäsenvaltioilla on velvollisuus ilmoittaa sosiaaliturvaetuuksia koskevat lainsäädännöt ja järjestelmät, jotka kuuluvat asetuksen asialliseen soveltamisalaan, ja jäsenvaltioiden on noudatettava tätä asetusta ja otettava samalla huomioon SEU 4 artiklan 3 kohdan vaatimukset (ks. vastaavasti tuomio 3.3.2016, komissio v. Malta, C-12/14, EU:C:2016:135,

36 kohta).

30 SEU 4 artiklan 3 kohdassa ilmaistu vilpittömän yhteistyön periaate velvoittaa näet jäsenvaltiot asetuksen N:o 883/2004 9 artiklan 1 kohdassa tarkoitetun ilmoituksen antamista varten tutkimaan huolellisesti omat sosiaaliturvajärjestelmänsä ja ilmoittamaan tarvittaessa tämän tutkimuksen päätteeksi, että ne kuuluvat mainitun asetuksen soveltamisalaan (ks. vastaavasti tuomio 3.3.2016, komissio v. Malta, C-12/14, EU:C:2016:135, 37 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

31 Tämä ilmoitus luo näin oletettaman siitä, että asetuksen N:o 883/2004 9 artiklan nojalla ilmoitetut kansalliset lainsäädännöt kuuluvat tämän asetuksen asialliseen soveltamisalaan ja sitovat lähtökohtaisesti muita jäsenvaltioita (tuomio 3.3.2016, komissio v. Malta, C-12/14, EU:C:2016:135, 38 kohta).

32 Toisaalta on myös niin, että se, ettei asetuksen N:o 883/2004 9 artiklassa tarkoitetussa ilmoituksessa ole mainittu jotakin kansallista lakia tai säännöstöä, ei sinänsä merkitse sitä, ettei tämä laki tai säännöstö kuuluisi kyseisen asetuksen soveltamisalaan (ks. vastaavasti tuomio 11.7.1996, Otte, C-25/95, EU:C:1996:295, 20 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen ja tuomio 19.9.2013, Hliddal ja Bornand, C-216/12 ja C-217/12, EU:C:2013:568, 46 kohta).

33 Unionin tuomioistuin on näet toistuvasti todennut, että asetuksen N:o 883/2004 soveltamisalaan kuuluvien etuuksien ja sen soveltamisalan ulkopuolelle jäävien etuuksien välinen ero perustuu ennen kaikkea kunkin etuuden tunnusomaisiin osatekijöihin ja erityisesti etuuden tavoitteisiin ja myöntämisedellytyksiin, eikä siihen, pidetäänkö etuutta kansallisessa lainsäädännössä sosiaaliturvaetuutena (tuomio 27.3.1985, Scrivner ja Cole, 122/84, EU:C:1985:145, 18 kohta; tuomio 11.7.1996, Otte, C-25/95, EU:C:1996:295, 21 kohta ja tuomio 5.3.1998, Molenaar, C-160/96, EU:C:1998:84, 19 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

34 On kuitenkin niin, että jotta kansallinen lainsäädäntö kuuluisi asetuksen N:o 883/2004 soveltamisalaan, sen on koskettava jotakin sen 3 artiklan 1 kohdassa nimenomaisesti mainittua vakuutustapahtumaa (ks. vastaavasti tuomio 27.3.1985, Scrivner ja Cole, 122/84, EU:C:1985:145, 19 kohta ja tuomio 11.7.1996, Otte, C-25/95, EU:C:1996:295, 22 kohta).

35 Koska kansallinen tuomioistuin kysyy, onko käsiteltävässä pääasiassa kyseessä oleva etuus luokiteltava varhaiseläke-etuudeksi vai vanhuusetuudeksi, todettakoon, että tässä tapauksessa on riidatonta, että se koskee yhtä asetuksen N:o 883/2004 3 artiklan 1 kohdassa mainituista vakuutustapahtumista.

36 Silloin, kun luokittelu, jonka toimivaltainen kansallinen viranomainen on tehnyt asetuksen N:o 883/2005 9 artiklan nojalla annetussa ilmoituksessa, herättää epäilyksiä, ilmoituksen antaneen jäsenvaltion on kuitenkin arvioitava uudelleen luokittelun asianmukaisuus ja tarvittaessa muutettava sitä (ks. analogisesti vastaavasti tuomio 3.3.2016, komissio v. Malta, C-12/14, EU:C:2016:135, 39 kohta).

37 Unionin tuomioistuin on tässä yhteydessä katsonut, että kansallinen tuomioistuin, jonka käsiteltäväksi on saatettu kansallista lainsäädäntöä koskeva riita-asia, voi aina joutua pohtimaan käsiteltävänään olevassa asiassa kyseessä olevan etuuden luokittelua ja tarvittaessa esittämään unionin tuomioistuimelle siihen liittyvän ennakkoratkaisukysymyksen ratkaistakseen sen, kuuluuko kyseinen lainsäädäntö asetuksen N:o 883/2004 asialliseen soveltamisalaan (ks. vastaavasti tuomio 3.3.2016, komissio v. Malta, C-12/14, EU:C:2016:135, 43 kohta).

38 Koska asianomaisen kansallisen tuomioistuimen on asetuksessa N:o 883/2004 tarkoitetulla tavalla luokiteltava tietty sosiaalietuus itsenäisesti ja kyseessä olevan sosiaalietuuden

tunnusomaisten osatekijöiden perusteella pyytämällä tarvittaessa unionin tuomioistuimen ennakkoratkaisua, sosiaalietuuksien luokittelu, jonka toimivaltainen kansallinen viranomainen on tehnyt asetuksen 9 artiklan nojalla annetussa ilmoituksessa, ei voi olla lopullinen.

39 Näin on siksi, että asetuksen N:o 883/2004 päätavoite – taata sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittaminen työntekijöiden vapaan liikkuvuuden yhteydessä turvaamalla samalla se, että työntekijöitä kohdellaan yhdenvertaisesti eri lainsäädäntöjen perusteella – vaarantuisi vakavasti, jos kukin jäsenvaltio voisi vapaan harkintansa mukaan määritellä asetuksen soveltamisalan jättämällä ilmoituksessaan mainitsematta tietyt sosiaalietuudet tai päinvastaisessa tapauksessa lisäämällä ne siihen.

40 Ensimmäiseen kysymykseen on siis vastattava, että se sosiaalietuuden luokittelu johonkin asetuksen N:o 883/2004 3 artiklassa mainituista sosiaaliturvan aloista, jonka toimivaltainen kansallinen viranomainen on tehnyt jäsenvaltion tämän asetuksen 9 artiklan 1 kohdan nojalla antamassa ilmoituksessa, ei ole lopullinen. Sosiaalietuus voidaan luokitella asianomaisessa kansallisessa tuomioistuimessa itsenäisesti kyseisen etuuden tunnusomaisten osatekijöiden perusteella ja pyytämällä tarvittaessa unionin tuomioistuimelta ennakkoratkaisua.

Toinen ennakkoratkaisukysymys

41 Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen toinen kysymys koskee asiallisesti sitä, onko siirtymäeläkettä pidettävä asetuksen N:o 883/2004 3 artiklan 1 kohdan d alakohdassa tarkoitettuna vanhuusetuutena vai sen 3 artiklan 1 kohdan i alakohdassa tarkoitettuna varhaiseläke-etuutena.

42 Mainittakoon aluksi, että vastaus tähän kysymykseen on ratkaiseva siirtymäeläkehakemuksen käsittelyn kannalta. Jos tämä eläke näet on katsottava vanhuusetuudeksi, ja kun otetaan huomioon, että tällaisen etuuden saamiselta edellytetään vakuutus- tai työskentelykausien taikka itsenäisen ammatinharjoittamisen kausien tai asumiskausien täyttymistä, jäsenvaltion toimivaltaisen laitoksen on asetuksen N:o 883/2004 6 artiklan mukaan otettava huomioon kaikki minkä tahansa muun jäsenvaltion tai ETA:n jäsenvaltion lainsäädännön mukaisesti täyttyneet kaudet, ikään kuin ne olisivat täyttyneet siinä jäsenvaltiossa, jonka alaisuudessa kyseinen laitos toimii. Sitä vastoin siinä tapauksessa, että kyseinen eläke katsotaan varhaiseläke-etuudeksi, asetuksen N:o 883/2004 66 artikla estää sen 6 artiklassa tarkoitetun kausien yhteenlaskemista koskevan säännön soveltamisen.

43 Pääasiassa kyseessä olevan etuuden luonteen määrittämisen osalta on muistettava, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan sosiaaliturvaetuuksia on eri kansallisten lainsäädäntöjen ominaispiirteistä huolimatta pidettävä samanlaisina silloin, kun niiden tarkoitus ja päämäärä sekä laskentaperusteet ja myöntämisedellytykset ovat samanlaisia. Tunnusomaisina osatekijöinä etuuksien luokittelussa ei sitä vastoin voida pitää etuuksien yksinomaan muodollisia erityispiirteitä (ks. vastaavasti tuomio 5.7.1983, Valentini, 171/82, EU:C:1983:189, 13 kohta; tuomio 18.7.2006, De Cuyper, C-406/04, EU:C:2006:491, 25 kohta ja tuomio 11.9.2008, Petersen, C-228/07, EU:C:2008:494, 21 kohta).

44 Unionin tuomioistuin on tähdentänyt tilanteissa, joissa sosiaaliturvaetuuksien eri ryhmät on erotettava toisistaan, että huomioon on otettava kunkin etuuden kattama vakuutustapahtuma (tuomio 18.7.2006, De Cuyper, C-406/04, EU:C:2006:491, 27 kohta ja tuomio 19.9.2013, Hliddal ja Bornand, C-216/12 ja C-217/12, EU:C:2013:568, 52 kohta).

45 Asetuksen N:o 883/2004 3 artiklan 1 kohdan d alakohdassa tarkoitetuille vanhuusetuuksille on tyypillistä ennen kaikkea siis se, että niillä pyritään turvaamaan sellaisten henkilöiden toimeentulomahdollisuudet, jotka tietyn iän saavutettuaan lopettavat työskentelyn eivätkä enää ole velvollisia olemaan työvoimaviranomaisten käytettävissä (ks. tuomio 5.7.1983, Valentini, 171/82,

46 Varhaiseläke-etuudet eroavat puolestaan kuitenkin vanhuusetuuksista, vaikka ne ovatkin tavoitteensa ja päämääriensä osalta osin samankaltaisia – muun muassa siksi, että niillä pyritään turvaamaan tietyn iän saavuttaneiden henkilöiden toimeentulomahdollisuudet – siltä osin, kuin niillä pyritään työvoimapolitiittiseen tavoitteeseen vapauttaa eläkeikää lähestyvien palkkatyöntekijöiden työpaikkoja nuoremmille työttömille henkilöille eli tavoitteeseen, joka on noussut esiin Eurooppaan kohdistuneen talouskriisin yhteydessä (ks. vastaavasti tuomio 5.7.1983, Valentini, 171/82, EU:C:1983:189, 16 ja 17 kohta). Vastaavasti silloin, kun yrityksen liiketoiminta loppuu, tällaisella etuudella kyetään rajoittamaan niiden irtisanottujen työntekijöiden määrää, jotka kuuluvat työttömyysvakuutusjärjestelmään (ks. analogisesti tuomio 11.7.1996, Otte, C-25/95, EU:C:1996:295, 31 kohta).

47 Tästä seuraa, että varhaiseläke-etuuksien on katsottava olevan sidoksissa pikemminkin talouskriisi-, uudelleenjärjestely-, irtisanomis- ja järjeistämistilanteisiin.

48 Lisäksi on korostettava sitä, että vaikka lakisääteiset varhaiseläkejärjestelmät eivät kuuluneet siirtotyöläisten sosiaaliturvajärjestelmiin sovellettavan lainsäädännön soveltamisalaan ennen asetuksen N:o 883/2004 voimaantuloa, varhaiseläke-etuuden käsite on nyt määritelty tämän asetuksen 1 artiklan x alakohdassa siten, että sillä tarkoitetaan kaikkia rahaetuuksia – työttömyysetuuksia ja varhennettuja vanhuusetuuksia lukuun ottamatta – joita myönnetään tietystä iästä lähtien työskentelyään vähentäneelle tai sen lopettaneelle tai keskeyttäneelle työntekijälle siihen ikään asti, jolloin hän voi saada vanhuuseläkettä tai varhennettua vanhuuseläkettä, ja joiden saaminen ei edellytä toimivaltaisen valtion työvoimaviranomaisten käytettävänä olemista.

49 Tämän saman säännöksen mukaan varhaiseläke-etuus eroaa varhennetusta vanhuusetuudesta siinä, että viimeksi mainittu myönnetään ennen kuin henkilö on saavuttanut eläkeoikeuden saamiselta tavanomaisesti edellytettävän iän ja jota tämän iän saavuttamisen jälkeen joko maksetaan edelleen tai joka korvataan toisella vanhuusetuudella.

50 Sitä, onko pääasiassa kyseessä olevan kaltainen etuus katsottava asetuksen N:o 883/2004 3 artiklan 1 kohdan d alakohdassa tarkoitetuksi vanhuusetuudeksi vai sen 3 artiklan 1 kohdan i alakohdassa tarkoitetuksi varhaiseläke-etuudeksi, on siis arvioitava edellä mainittujen näkökohtien kannalta.

51 Pääasiassa kyseessä olevan etuuden tavoitteen osalta vanhuuseläkelain 3 §:stä ja erityisesti sen 1 ja 3 momentista käy ilmi, että siirtymäeläke koskee työntekijöitä, jotka ovat työskennelleet riskitehtäviä sisältävissä työtehtävissä sellaisissa erityisolosuhteissa, joista voi aiheutua peruuttamattomia terveyshaittoja ja jotka edellyttävät teknisestä kehityksestä huolimatta erityistä psyykkistä ja fyysistä suorituskkyä, joka katoaa tai vähenee ikääntymisen vuoksi ennen eläkeikää siinä määrin, että työ siihenastisessa tehtävässä vaikeutuu, tai sitten työntekijöitä, jotka eivät enää kykene suorittamaan erityisluonteisia työtehtäviä, kuten ne, jotka edellyttävät erityistä vastuuta ja erityistä suorituskkyä ja joita ei ikääntymisestä johtuvien psyykkisten ja fyysisten rajoitteiden vuoksi enää voida suorittaa toisten terveyttä ja henkeä vaarantamatta.

52 Vaikka siirtymäeläkkeen saaja on periaatteessa, samoin kuin työntekijä, joka saa asetuksen N:o 883/2004 1 artiklan x alakohdassa tarkoitettua varhennettua vanhuusetuutta, lopettanut tai keskeyttänyt työnteon siihen ikään saakka, jolloin hänelle voidaan myöntää vanhuuseläke, siirtymäeläke ei kuitenkaan ole sidoksissa työmarkkinatilanteeseen talouskriisin aikana eikä yrityksen taloudelliseen suorituskkyyn uudelleenjärjestelytilanteessa vaan yksinomaan työtehtävän luonteen erityispiirteisiin tai siihen, että siinä työskentely tapahtuu erityisolosuhteissa.

53 Koska lisäksi kyseessä olevassa kansallisessa lainsäädännössä viitataan nimenomaisesti

työntekijöiden ikääntymiseen, eikä siinä ole minkäänlaista mainintaa tavoitteesta vapauttaa työpaikkoja nuoremmille työntekijöille, pääasiassa kyseessä olevan kaltaisella etuudella on pikemminkin katsottava olevan liittymäkohta vanhuusetuuksiin.

54 Käsiteltävässä pääasiassa kyseessä olevan etuuden laskentaperusteen osalta käy ennakkoratkaisupyyntöstä tämän jälkeen ilmi, että siirtymäeläkkeen suuruus määritetään vanhuuseläkkeen perusteella, koska siirtymäeläkelain 14 §:n 3 momentissa säädetään, että siirtymäeläke ei voi olla vanhuuseläkelaisissa vahvistettua alhaisinta vanhuuseläkettä pienempi. Lisäksi siirtymäeläkelain 18, 19 ja 20 §:ssä säädetään oikeudesta hoidon tarpeeseen perustuvaan avustukseen, leskeneläkkeeseen ja hautausavustukseen samoin edellytyksin kuin vanhuuseläkelaisissa.

55 Pääasiassa kyseessä olevan etuuden myöntämisedellytysten osalta on lopuksi todettava, että siirtymäeläkelain 4 §:ssä säädetään ikää, palvelusaikaa sekä pitkältä ajalta kertyneitä maksukausia ja maksuihin perustumattomia kausia koskevista yleisistä edellytyksistä, jotka ovat lähtökohtaisesti vanhuusetuuksien myöntämisedellytyksiä ja jotka eroavat varhaiseläke-etuuksien myöntämiselle yleensä hyväksytyistä edellytyksistä.

56 Erityisesti on todettava, että kun kyse on siirtymäeläkeoikeuden menettämisestä, on painotettava sitä, että vaikka siirtymäeläkelain 16 §:n mukaan oikeus tähän etuuteen päättyy eläkeoikeuden alkamispäivää edeltävänä päivänä, unionin tuomioistuimelle toimitetussa aineistossa ei kuitenkaan ole mitään, minkä perusteella voitaisiin katsoa, ettei kyseessä olisi asetuksen N:o 883/2004 1 artiklan x alakohdassa tarkoitettu varhennettu vanhuusetuus, kun siirtymäeläkettä maksetaan edelleen senkin jälkeen, kun henkilö on saavuttanut vanhuuseläkeoikeuden saamiselta tavanomaisesti edellytettävän iän, tai se korvataan jollakin toisella vanhuusetuudella.

57 Pääasiassa kyseessä olevan kaltaisen etuuden tavoitteen ja päämäärän sekä sen laskentaperusteen ja myöntämisedellytysten perusteella on näin ollen katsottava, että tämänkaltaisen etuus liittyy asetuksen N:o 883/2004 3 artiklan 1 kohdan d alakohdassa tarkoitettuun vanhuuteen perustuvaan vakuutustapahtumaan ja että siihen on tämän vuoksi sovellettava kausien yhteenlaskemista koskevaa sääntöä.

58 Toiseen kysymykseen on siis vastattava, että pääasiassa kyseessä olevan kaltaisen etuus on katsottava asetuksen N:o 883/2004 3 artiklan 1 kohdan d alakohdassa tarkoitetuksi vanhuusetuudeksi.

Kolmas ennakkoratkaisukysymys

59 Kahteen ensimmäiseen kysymykseen esitetty vastaus huomioon ottaen kolmanteen kysymykseen ei ole tarpeen vastata.

Oikeudenkäyntikulut

60 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely unionin tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä unionin tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (kymmenes jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

1) **Se sosiaalietuuden luokittelu johonkin sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamisesta 29.4.2004 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 883/2004 3 artiklassa mainituista sosiaaliturvan aloista, jonka toimivaltainen**

kansallinen viranomainen on tehnyt jäsenvaltion tämän asetuksen 9 artiklan 1 kohdan nojalla antamassa ilmoituksessa, ei ole lopullinen. Sosiaalietuus voidaan luokitella asianomaisessa kansallisessa tuomioistuimessa itsenäisesti kyseisen etuuden tunnusomaisten osatekijöiden perusteella ja pyytämällä tarvittaessa unionin tuomioistuimelta ennakkoratkaisua.

2) Pääasiassa kyseessä olevan kaltainen etuus on katsottava asetuksen N:o 883/2004 3 artiklan 1 kohdan d alakohdassa tarkoitetuksi vanhuusetuudeksi.

Allekirjoitukset

* Oikeudenkäyntikieli: puola.